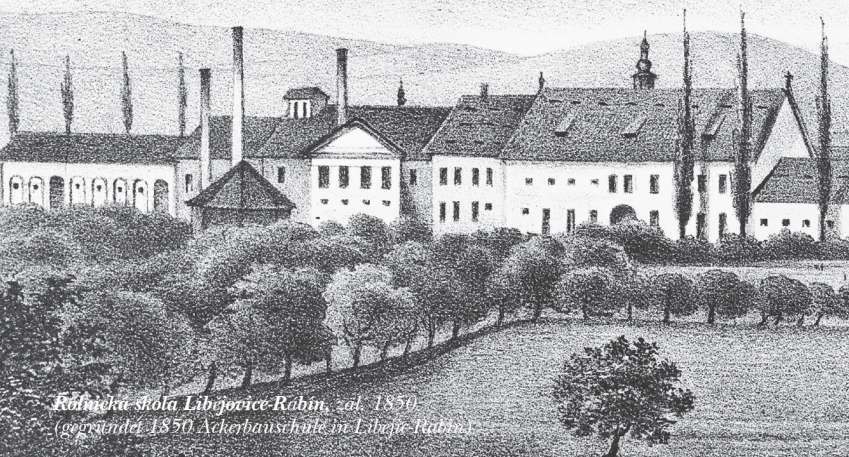

*Říční škola Libějovice-Rabín, zol. 1850
(geogr. 1850, Ackerhauptschule in Libějovice-Rabín)*

mezinárodní vědecká interdisciplinární konference

Agrární/zemědělská osvěta a vzdělávání v 18. až 21. století ve střední Evropě

Institute a osobnosti, jejich působení v kontextu
politického, ekonomického, sociálního a kulturního vývoje
středoevropského venkova

Praha, 8. a 9. listopadu 2018
Národní zemědělské muzeum s. p. o.
Kostelní 44, 170 00 Praha 7

Celá staletí přežívající trojhonné hospodaření bylo předáváno z generace na generaci s relativně malou místní a regionální variabilitou. Klíčem zemědělského podnikání v rostlinné výrobě bylo obilnárství, klíčem živočišné výroby pak chov hovězího dobytka a zpracování mléka. Škála problémů se ovšem v 18. století začala s nástupem nových plodin a rozvojem nových pracovních postupů směřujících v první polovině století 19. ke zrodu vědecké agronomie a zootechniky do té míry rozšiřovat, že bylo třeba zkušenosti, objevy a myšlenky uplatňující se v praxi jen zvolna (zemědělství bylo tradičně oborem konzervativním) šířit k tomu zvláště budovanými transferovými kanály. Spontánní transfery idejí ve směru ze západní Evropy do jejího středu a na východ doplňují iniciativy státní správy cílící k osvětě venkova, iniciativy osvěcených společností, stejně jako altruisticky uvažujících jedinců, aby ve druhé polovině 19. století přišel na pořad dne rozvoj agrárního/zemědělského školství. To se záhy rozrůstá do spektra rozličných typů zemědělských škol. Školská zařízení se profilují podle klientely i oborů zemědělského podnikání. Od hospodářských škol nižšího typu zaměřených na praktické zemědělské činnosti se postupně a systematicky přechází ke školám středním a vyšším s širším teoretickým zázemím. Na počátku 20. století se již formují specializované vysoké zemědělské školy.

Nositeli agrární modernizace, znalostí se stávají se školami od 2. poloviny 19. století nejen paralelně fungující stavovské zájmové organizace, ale i některé podnikatelské subjekty, ať se již jednalo o záložny, úvěrní družstva (kampeličky, raiffeisenky) či družstva další meliorační, strojní, nákupní, prodejní, příp. v prvních decenních 20. století hojně vznikající družstva elektrárenská. Rozvojem poptávky po průmyslových plodinách přispívaly k venkovské modernizaci i průmyslové podniky, a nejednalo se jen o podniky spadající do agrokompexu. Zapomenuto by nemělo být ani žurnalistiky a odborné publicistiky. Ve 20. století se k tisku druží i další masové sdělovací prostředky (rozhlas, film, televize). Agrární osvěta a vzdělávání tak mají k dispozici množství vzájemně prolínajících alternativ a zdrojů. Sotva může být sporu o tom, že znalosti, vzdělání a kvalifikace významným ba zásadním způsobem ovlivňují efektivitu zemědělství a kvalitu jeho produkce.

Jedná se tedy o téma velké. Nepřekvapí, že je k dispozici relativně velký počet dílčích studií i několik přehledných prací.¹ Ostatně agrárnímu/zemědělskému školství byla věnována i jedna z úspěšných agrárních konferencí pořádaných v Uherském Hradišti.² Přesto nahlížíme naznačenou tematiku v její šíři jako tematiku, jež si žádá dalšího odborného zkoumání, badatelského zpracování a rozvoje. Rádi bychom v příspěvcích překročili linii výčtu škol, výkladů jejich založení a připomínání slovutných zakladatelů či protagonistů, a postoupili na linii další, vyšší, zkoumající obsah školní výuky, vazbu škol na zemědělskou praxi a výklad rozvoje školství v kontextu modernizačního vývoje, a to jak technicko-technologického, tak i sociálního a kulturního. Jsme si vědomi toho, že vzdělávání souvisí s člověkem samotným, s profilem absolventa, jeho mentalitou, životním stylem, kvalitou jeho života. Přehlednout nelze ani politizaci zemědělského školství, která není jen výsledkem vývoje po 2. světové válce, kdy byly „výchova a vzdělávání kádrů“ svázány s politikou a ideologií šířenou komunistickým režimem. V osvětě a vzdělání v podstatě zůstal stranou jejich regionální rozměr a specifika, zkoumání vazeb rozličných typů osvěty a vzdělávání, jejich ekonomická či sociální podmíněnost.

Tak by bylo možno vnášet do diskurzu další a další aspekty. Proponovaná konference by ráda přispěla k rekapitulaci současného stavu zpracování problematiky zemědělské osvěty a vzdělávání, přispěla do odborného diskurzu novými podněty, posunula bádání od deskriptivně výčtového přístupu k souvislostnímu porozumění profilování agrárního školství a osvěty, zkoumání jejich efektivit. Zajímá nás i vývoj problematiky v době velmi nedávné a současné.

Předpokládá se publikování příspěvků. Organizační výbor konference se těší na Váš zájem a podnětnou spolupráci.

Jazyk příspěvků: čeština, slovenština, němčina, angličtina (tlumočení nebude zajištěno).

¹ František Farský, Příspěvky k dějinám hospodářského školství. Publikace ministerstva zemědělství RČS, Praha: MZV 1920; Edvard Reich, Prameny a základy zemědělského pokroku v Československé republice. Publikace ministerstva zemědělství RČS, Praha: MZV 1936; Josef Pomezný – Zdeněk Zelinka, Zemědělské školství, Praha: Státní zemědělské nakladatelství 1954 či Zdeněk Černohorský, Dějiny zemědělského školství v Československu, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1980.

² Zemědělské školství, výzkum a osvěta jako předpoklad hospodářského a sociálního rozvoje venkova v 19. a 20. století: sborník příspěvků z mezinárodní konference věnované památce Samuela Cambela (sestavila a redakčně upravila Blanka Rašticová), Uherské Hradiště: Slovácké muzeum 2004.

an international cross-disciplinary scientific conference

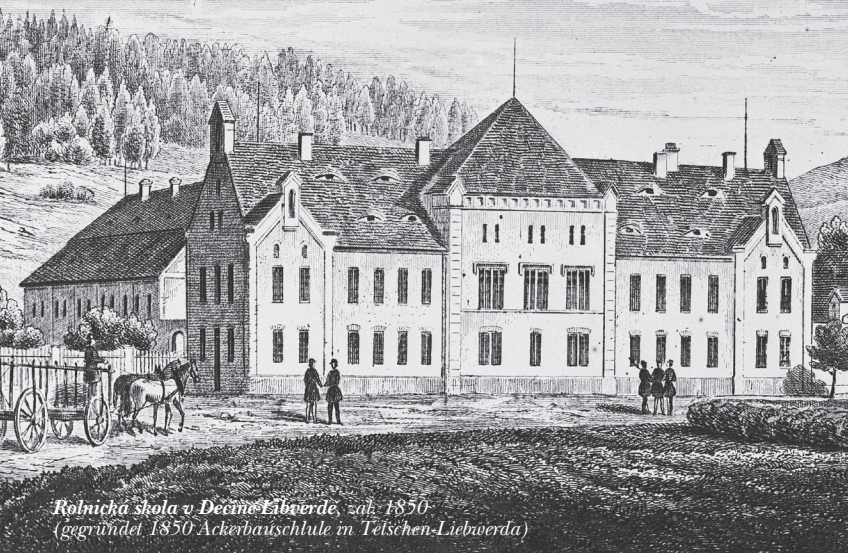
Agrarian/Agricultural Education and Public Awareness in Central Europe in the 18th to 21st Century

Institutions and Personalities, Their Work within the Context of
Political, Economic, Social, and Cultural Development of Central
European Rural Society

Date and Place: 8–9 November 2018

National Museum of Agriculture s. p. o.

Kostelní 44, 170 00 Prague 7

*Roľnícka škola v Decime-Lieberterde, zač. 1850.
(gegründet 1850 Ackerbauschule in Telschen-Lieberterda)*

The three-field regime of crop rotation has been handed down from one generation to the next for centuries with relatively little regional or local variability. In plant production, the dominant activity was the growing of cereals, while in animal production, livestock management and dairy processing prevailed. In the 18th century, agriculture faced various new challenges linked to the arrival of new crops and development of new agricultural methods. In the 19th century, this led to the creation of scientific agronomy and animal husbandry. It was necessary, however, to spread awareness of the new discoveries, experiences, and ideas, which were only slowly finding their way into agricultural practice – agriculture has always been rather conservative in this respect – by specially established transfer channels. Spontaneous transfers of ideas from the west of Europe to its centre and east have been complemented by initiatives of the state administration which aimed at educating the rural population, by various societies focused at raising public awareness, and by initiatives of altruistic individuals. By the second half of the 19th century, this resulted in the development of agrarian education, which soon diversified into various types of agricultural schools. School establishments differed according to their target population and areas of agricultural enterprise. Farming schools of a more basic kind, which focused on practical agricultural activities, gradually and systematically evolved and gave rise to secondary schools and colleges which provided a broader theoretical background. By the beginning of the 20th century, we witness the formation of the first specialised agricultural universities.

Agrarian modernisation and education was promoted not only by school establishments but since the second half of the 19th century also, in parallel, by various professional associations and even some enterprises such as mutual savings banks, credit unions, and various kinds of cooperatives which aided with melioration, machinery, purchases, or sales. In the first decades of the 20th century, these were joined by increasing numbers of electric cooperatives. By developing the demand for industrial crops, even various industrial enterprises, while not part of the agricultural industry as such, have also contributed to modernisation of the countryside. Journalism and specialised publications had also contributed to these efforts, and in the 20th century, print was joined by other mass media, such as radio, film, and television. Agrarian awareness and education thus have at their disposal various sources and offer numerous alternatives. It is beyond doubt that knowledge, education, and qualification profoundly influence the efficiency of agriculture and quality of its products.

It is thus a broad subject and it is not surprising that one can draw on a relatively large number of various partial studies as well as some larger overviews.¹ After all, one of the successful agrarian conferences organised in Uherské Hradiště was also dedicated to agrarian and agricultural education.² Even so, we believe that this subject, within these broad limits, requires further expert study, research, and development. In the contributions, we would like to go beyond the lists of schools, explanations of circumstances of their foundation, or accounts of their venerable founders. Our aim is rather to reach a somewhat higher level and investigate the school curricula, links between schools and actual agricultural practices, and the development of a system of education within the context of modernisation, in the sense of both technological advances and social and cultural evolution. We are aware of the fact that education is related to actual people, to the profile of the graduates, their mentality, lifestyle, quality of their life. One also must not overlook the issue of politicisation of agricultural education, which was not just the result of developments after the Second World War, when 'bringing up and educating the cadres' was a subject closely linked to the policies and ideology promoted by the Communist regime. In both education and public awareness campaigns, their regional aspects and specifics have been neglected and the same applies to investigations into links between the various types of public awareness campaigns and education or the influence of economic and social conditions on their impact and form.

In this way, one could bring further aspects into this discourse. The goal of the proposed conference is to contribute to a recapitulation of the current state of research in agrarian and agricultural education and awareness, bring new impulses into the academic discourse, shift the investigation away from a list-based approach and towards a more comprehensive understanding of the evolution of agrarian education and provide an assessment of the efficiency of various approaches. We are also interested in recent and current development of these issues.

The papers presented at the conference will be published.

Language of Contributions: Czech, Slovak, German, English (interpreters will not be provided).

1 František Farský, Příspěvky k dějinám hospodářského školství. Publikace ministerstva zemědělství RČS, Praha: MZV 1920; Edvard Reich, Prameny a základy zemědělského pokroku v Československé republice. Publikace ministerstva zemědělství RČS, Praha: MZV 1936; Josef Pomezný and Zdeněk Zelinka, Zemědělské školství, Praha: Státní zemědělské nakladatelství 1954, and Zdeněk Černohorský, Dějiny zemědělského školství v Československu, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1980.

2 Blanka Rašticová (ed.), Zemědělské školství, výzkum a osvěta jako předpoklad hospodářského a sociálního rozvoje venkova v 19. a 20. století: sborník příspěvků z mezinárodní konference věnované památce Samuelu Cambela, Uherské Hradiště: Slovácké muzeum 2004.